THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל

צו דער היינטיגער פאלקס־אויפנאמע
פאר ד. בן גוריון

וועלען די היגע אידען היינט אויפנעמען דעם שליח פון דער "הסתדרות" דוד בן גוריון, וועלכער קומט צו אונז אויף בלויז אן איין טאגיגן באזוך.

דוד בן גוריון ווערט פאררעכענט פאר איינעם פון די בעסטע ארץ ישראל קענער, זיין בוך "ארץ ישראל" (געשריבען צוזאמען מיט בן צבי) איז דאס קאפיטאלסטע ווערק אין אידיש וואס מיר פארמאגען וועגען דער טעמע, און צו זיין וואהרן הערען זיך צו אלע אידען פונ'ם ארץ ישראל'דיגען ישוב.

אבער אויסער א גרויסער פערזענליכקייט, פארקערפערט ער נאך אין זיך די שליחות פון יענער ארגאניזאציע, וואס איז די שטארקסטע קראפט אין דער בויארבייט, די אידישע ארבייטערשאפט. וועלכע האט אזא שען בלעטעל אריינגעשריבען אין אונזער נייעסטער געשיכטע.

און ביידע, אי די פערזאן בן גוריון, און אי די מיסיע זיינע, פארדינען דאריבער, אז דער סטענדערד טעאטער זאל היינט אויוענט זיין איבער־פולט צום קבלת פנים וואס ווערט געגעבען דעם שליח פון דער "הסתדרות" — דוד בן גוריון.

וועז לאנדאן שווייגט

זיי האלט עס מיט די פארהאנדלונגען צווישען דער ענגלישער רעגיע־רונג און די פארטרעטער פון דער אידישער אגענטור?

די פראגע שטעלט מען אין די לעצטע עטליכע טעג, זינט עס האבען זיך פון דאס ניי באוויזען ווידערשפרעכענדע ידיעות. דאס איז־ציגע ארט, פון וואנען מען וואלט געקומען באקומען אן ענטפער איז לאנדאן, אבער לאנדאן שווייגט, און דאס שווייגען קען איסגעטייטשט ווערען ווי א מין פארלעגענהייט אין וועלכער די אנגלענדע צדדים געפינען זיך, א געוויס־סער סארט "דעדלאק".

א דערקלערונג פון דער "ניער איסט", א צייטונג וואס שטייט נאענט צום קאלאניאל אפיס, ציינט, אז מאנכע ענגלישע רעגיערונגס־קרייזען האט מען אנגעהויבען צו גלויבען, אז די אידען דארפען זיך צופרידען שטעל־לען מיט א קולטור צענטער, א מין אחד העם'איסטישער ציוניזם, וואס דאס קען פון קיין אידישען שטאנדפונקט ניט געגומען ווערען ערנסט, אפילו יענע, וועלכע זוכען צו פארגלעטען דעם גאנצען כסכוך.

די פארטרעטער פון דער אידישער אגענטור האבען קלאר געמאכט זייער שטאנדפונקט וועגען דעם "ווייסען פאפיער", און צו דערפילען די דאזיגע פאדערונג, מוז די ענגלישע רעגיערונג צוריקציען איר דאקומענט, און וועגען דעם קווענקלט זיך עס די רעגיערונג, זוכעדיג א פארמולא, וואס זאל צופרידען־שטעלען אלע צדדים, די אידען, די אראבער, ענגלאנד און אויך לארד פאספיעלד — און דאס איז א שווערע אויפגאבע.

דאריבער שווייגט עס לאנדאן — אבער ווי לאנג קען דען דאס שווייגען דויערען. שווייגען איז גוט אויף צו קענען אפכאפען דעם אטעם, אבער עס מוז דאך נעמען א סוף צו אזא פראצעס.

און דער ספעציעלער ציען קאנגרעס איז דאך אזוי נאענט.

דארף דער אידישער צד דאריבער זען, אז דאס שווייגען זאל וואס שנעלער פארענדיגט ווערען. און מיר זאלען וויסען וואו מיר האלטען אין דער וועלט מיט די פארהאנדלונגען.

אמעריקא האט זיך יעצט איר סענזאציע

איב די פראהיבישאניסטען אין אנטאריא האבען לעצטע וואך באקומען א קלאפ, ווען די ליבעראלע קאנווענשאן האט די פראגע ארויסגע־ווארפען פון דער פלאטפארמע. האט אבער אין אונזער שכנה'שער רעפובליק עטוואס פאסירט ארום דער פראגע, וואס איז ממש געווארען ווי א סענזאציע.

ווי א דונער פון קלארען הימעל איז געקומען די אנטשיידונג פון דעם פעדעראל ריכטער ווייאס קלארק פון ניו־דזשווירזי, אז דער 18־טער אמענדמענט איז ניט קאנסטיטוציאנעל. ווייל דער אופן ווי אזוי דער 18־טער אמענדמענט איז ראטיפיצירט געווארען איז ניט ווי ווייט דעם געזעץ ווי א קאנסטיטוציאנעלער אמענדמענט, וואס גיט דער פעדעראלער רעגיערונג א רעכט איבער די סטייטס, דארף אנגענומען ווערען.

לויט דער מיינונג פון פעדעראל ריכטער קלארק האט די ראטיפי־צירונג פון דעם 18־טען אמענדמענט געדארפט פארקומען פון ספעציעלע סטייטס קאנווענשאנס, איינבארופען ספעציעל פאר דעם צוועק, און ניט פון די לעדזשיסלעטשורס.

פאר דעם סופרים קאורט פון די פאראייניגטע שטאטען איז די דאזיגע פראגע ניט פארגעבראכט געווארען זינט דאס לאנד איז באגליקט געווארען מיט דעם 18־טען אמענדמענט. עס איז געווען אנגענומען, אז דאס לאנד איז געזעצליך ברוקען און אז די וואס לאזען זיך ניט געזעצליך איינטריקע־נען, זענען פארברעכער באשטראפט ווערען. קומט פעדעראל ריכטער קלארק און זאגט, אז אמעריקע איז געזעצליך ניט ברוקען, וואס דאס מיינט, אז די ברוקענע זענען די פארברעכער און ניט די נאסע, אז באשטראפען דארף מען די, וואס לאזען ניט טרינקען דעם ביטערען טראפען, אבער ניט די, וואס טרינקען אדער האנדלען מיט דעם דאזיגען טראפען.

אין דעם פאל פון די פראהיבישאניסטען האט דיר אנטשיידונג פון פעדעראל ריכטער זיכער געווירקט שרעקליך. פלוצלונג האבען זיי זיך דער־זעהן אן א פונדאמענט אונטער זייערע פיס. און נאך קריטישער פילען די פראהיבישאניסטען גראד יעצט, ווען פון אלע טיילען לאנד הערט מען ניט אויף רופען, אז דער 18־טער אמענדמענט זאל אפגעשאפען ווערען.

און פונקט אזוי גרויס ווי עס איז די דערשיטערונג פון די רייען פון די פראהיבישאניסטען, אזוי גרויס איז די פרייד אין די רייען פון די אנטי־פראהיבישאניסטען. "דער 18־טער אמענדמענט איז אונגעזעצליך ח" — ווער דארף מער? אויף וואס בעסערס האט מען דען געקאנט האפען אין דעם לאגער פון די אנטי־פראהיבישאניסטען?

דער אמת איז אבער, אז פונקט אזוי ווי די אנטי־פראהיבישאניסטען האבען נאך ווייט ניט קיין אורזאך זיך צו פרייען, אזוי האבען די פראהיבי־שיאניסטען נאך ווייט ניט קיין אורזאכע פארצווייפעלט צו ווערען. די אנט־שיידונג פון פעדעראל ריכטער קלארק ענדערט אין דער ווירקליכקייט ניט די לאגע. די לאגע וועט ניט געענדערט ווערען אפילו ווען עס זאלען זיך געפינען נאך פעדעראלע ריכטער אין ניו דזשווירזי, וועלכע זאלען זיך שטעל־לען אויף דעם זעלבען שטאנדפונקט, אז דער 18־טער אמענדמענט איז ניט געזעצליך ראטיפיצירט געווארען.

די אנטשיידונג פון ריכטער קלארק וועט ניט, ווי מיר גלויבען, געהן צום העכסטען גערעכט פון לאנד באשטעטיגט אדער ניט באשטעטיגט צו ווערען. די אנטשיידונג וועט העכסט ווארשיינליך פארגעבראכט ווערען פאר א העכערען גערעכט אבער ניט פאר דעם העכסטען. דער אפעלייט קאורט וועט אויפנעפאדערט ווערען ארויסצוזאגען א מיינונג און דערמיט וועט עס זיך ענדיגען.

דער אפעלייט קאורט וועט ניט דערקלערען דעם 18־טען אמענד־מענט פאר בטל אפילו ווען די דערקלערונג פון ריכטער קלארק זאל אנגענו־מען ווערען פאר ריכטיג. דאס דאזיגע גערעכט וועט זיך שטעלען אויף דעם שטאנדפונקט, אז ווען די לעדזשיסלייטשורס האבען געשטימט פאר דער ראטיפיצירונג פון דעם 18־טען אמענדמענט, זענען זיי געווען אונטער דעם איינדרוק, אז זיי האבען דאס רעכט אזוי צו טאן, אז זיי האבען דאס רעכט אזוי צו טאן, אז זיי זענען די געזעצליכע קערפערשאפטען צו ראטיפיצירען א געזעץ וואס באשרענקט די רעכטע פון די סטייטס.

אזוי, דערקלערען אויטאריטעטען וועגען דעם געזעץ, און זיי זעלען אין דער אנטשיידונג מער ניט ווי א מאראלען זיעג, אבער דערווייל איז עס געווארען א סיטואציע, און די עפענטליכע מיינונג האט זיך מיט וואס צו באשעפטיגען.

דער בער סטאלין

(אין דער שילדערונג פון זיין געוועזענעם סעקרעטאר.)

אין איינעם פון די לעצטע נומערען פון "מאטען" פארעפענטליכט דער שעף רעדאקטאר פון דער דאזיגער צייטונג, ה' סטעפאן לאזאן, א קורצע אבער בולט'ע כאראקטעריסטיק פון סטאלין'ן, וועלכער אנטשיידט איצט זייט דעם טויט פון לענין'ען, דעם גרול פון סאוויעט רוס־לאנד. צוגלייך שילדערט ה' לאזאן אין פאר קנאפע אבער טרעפליכע שטריכען די הינטער קולזסען פון דעם העכסטען אראפאג פון דער סאוויעטישער מלוכה, וואו עס קומט פאר א כסדר'דיגער "קריעג פון אלע געגען אלעמען".

"ס'איז א מאן פון מיטעלען וואוקס — הויבט אן לאזאן זיין ארטיקעל — מיט אן אריענטאליש פנים, וואס איז אנטער־נעשטראכען פון קורצע שווארצע וואנסען. עס טראגט געזעלשליך א קורצע, גרויע בלוזע, זעהן געהט ער פאטעליך, שאקלענ־דיג זיך ווי א בער. ער רעדט זעהר וועניג און פארטרוים ניט פאר קיינעם זיינע גע־הייטע געדאנקען. ער טיילט זאגאר זעהר וועלטען זיינע אידעען און איינדרוקען מיט סביכה. ער באוויזט אין א הויכער מאס די פעהיגקייט צו שווייגען. און דאס איז זיכער א גרויסע אריגינאליטעט אין א לאנד, וואו אלע רעדען צופיעל. ווען ער רעדט, זאגט ער קיינמאל נישט, וואס ער טראכט. א שפריכוואָרט זאגט, אז די שפראך איז געגעבען געווארען דעם מענ־שען, כדי צו פארשטעלען זיין געדאנק. סטאלין'ס פאל איז קאמפליצירטער: די שפראך איז איהם געגעבען געווארען, כדי מען זאל ניט קענען וויסען, צי ער פאר־מאגט געדאנקען צי ניט...

די דאזיגע שילדערונג שטאמט איב־רינענס, ווי עס דערצעהלט לאזאן, פון דעם רוס, באריש באזשאנאוו, וועלכער דרוקט איצט ארטיקלען אין דער "רעווי־רישע מיטלען. איז וואס־זשע — פרעגען די קריטיקער — וואס זאלען איצט טאן די מענשען? אויפהעבען זיך? אט דאס איז דאך דער לאגישער שלוס פון האמ־ענינ'ען, דעם גרול פון סאוויעט רוס־לאנד. צוגלייך שילדערט ה' לאזאן אין פאר קנאפע אבער טרעפליכע שטריכען די הינטער קולזסען פון דעם העכסטען אראפאג פון דער סאוויעטישער מלוכה, וואו עס קומט פאר א כסדר'דיגער "קריעג פון אלע געגען אלעמען".

"ס'איז א מאן פון מיטעלען וואוקס — הויבט אן לאזאן זיין ארטיקעל — מיט אן אריענטאליש פנים, וואס איז אנטער־נעשטראכען פון קורצע שווארצע וואנסען. עס טראגט געזעלשליך א קורצע, גרויע בלוזע, זעהן געהט ער פאטעליך, שאקלענ־דיג זיך ווי א בער. ער רעדט זעהר וועניג און פארטרוים ניט פאר קיינעם זיינע גע־הייטע געדאנקען. ער טיילט זאגאר זעהר וועלטען זיינע אידעען און איינדרוקען מיט סביכה. ער באוויזט אין א הויכער מאס די פעהיגקייט צו שווייגען. און דאס איז זיכער א גרויסע אריגינאליטעט אין א לאנד, וואו אלע רעדען צופיעל. ווען ער רעדט, זאגט ער קיינמאל נישט, וואס ער טראכט. א שפריכוואָרט זאגט, אז די שפראך איז געגעבען געווארען דעם מענ־שען, כדי צו פארשטעלען זיין געדאנק. סטאלין'ס פאל איז קאמפליצירטער: די שפראך איז איהם געגעבען געווארען, כדי מען זאל ניט קענען וויסען, צי ער פאר־מאגט געדאנקען צי ניט...

די דאזיגע שילדערונג שטאמט איב־רינענס, ווי עס דערצעהלט לאזאן, פון דעם רוס, באריש באזשאנאוו, וועלכער דרוקט איצט ארטיקלען אין דער "רעווי־רישע מיטלען. איז וואס־זשע — פרעגען די קריטיקער — וואס זאלען איצט טאן די מענשען? אויפהעבען זיך? אט דאס איז דאך דער לאגישער שלוס פון האמ־סונ'ס נייעם ראמאן. זאל דאס זיין אויך דער שלוס־געדאנק פון האמסונ'ס נאנצער גראנדיעזער ליטעראַרישער טעטיגקייט? אט מיט דעם דארף עס זיך פארענדיגען? איז שוין בעסער דאס נייע ווערק צו באר־טראכטען. ווי א נישט־געלונגען ווערק, איידער ווי דאס שוואנען־ליד פון דעם גרויסען עפיקער, אפשר טאקע דעם גרעס־טען פון דער היינטיגער צייט.

א ווארט וועגען דער איצטיגער לאגע אין ציוניזם לכבוד מנחם אויסישקינ'ס באזוך אין אמעריקא.

א נייער ראמאן פון קנוט האמסון

ערשט נישט לאנג האט די גאנצע וועלט געפייערט דעם זעכציגסטען גע־בוטס־טאג פון דעם גרעסטען נארוועגישען עפיקער פון דער היינטיגער צייט: קנוט האמסון. די באגייסטערונג האט גאר קיין גרענעצען נישט געהאט. אין די באגרי־סונגען זענען כסדר געפאלען ווערטער: דער גרעסטער דיכטער פון דער היינטיגער צייט. נישט איינער האט אויך געשריי־בען, אז קנוט האמסון געפינט זיך, נישט געקוקט אויף זיינע יאהרען, אין מיטען פון זיין גראנדיעזער שעפערישער טעטיג־קייט. אז זיינע נייע ווערק שטייען ניט צוריק הינטער זיינע פריערדיגע ווערק, אז ער וועט נאך די וועלט איבערראשען מיט נייע שאפונגען, וואס וועלען באראייכערען די וועלט־ליטעראטור, דער עיקר אין די איצטיגע צייטען, ווען ווירקלאך גרויסע ווערק זענען אזוי זעלטען.

און עס איז ארויס דאס געהאפטע אין דערווארטע נייע ווערק פון קנוט האמסון, עס טראגט דעם נאמען: "אויגוסט דער וועלט־שיפער". אבער האמסון האט שוין א טבע צו איבערראשען די וועלט, און אזוי איבערראשט ער מיט זיין נייעם ווערק, וואס מען רופט עס איצט אין דער קרי־טיק נאנץ הויך און אומשיינריג: דאס שוואכסטע ווערק פון קנוט האמסון. דאס בוך איז בלויז אן אפשיין פון די פריער־דיגע, גראנדיעזע ווערק פון קנוט האמסון, ממש א פלאגיאט, און ווי־שטענדיג א פלאגיאט, אומענדליך שוואכער פון דעם אריגינאל. האמסון איז באקאנט פון זיינע שטארקע שילדערונגען פון דו וואנאבונ־דען, וואס האבען ארומגעוואנדערט איבער אמעריקע. ער איז אויך באזונדערס באר־קאנט מיט זיין שילדערונג פון מענשען, וואס בוינען מיט די איינענע הענט גאנצע וועלטען, פון מענשען מיט אן אויסערגע־וועהנליכען ווילען. אין דעם פרט האט ער דערגרייכט די גרעסטע מייסטערשאפט אין זיין ראמאן "די ברכה פון ערד". דער ראמאן האט איהם אויך געבראכט די גא־בעל פרעמיע.

אין דעם נייעם ראמאן זענען ווידער דא די וואנאבונדען און עס זענען ווידער דא די מענשען, וואס בוינען מיט שטאר־קען ווילען. אבער דאס זענען שוין נישט מעהר, ווי שאטענס פון די פריהערדיגע האמסונישע געשטאלטען.

אויגוסט דער וועלט־פישער איז פרי־הער געווען אין אמעריקע, ער האט דארט פארבראכט פיעל יאהרען, און האט דארט געהאט א פרוי, מיט וועלכער ער איז זעהר אומגלייקליך געווען. ווי אן אלטער אום אין זיין בייס־שטארט, אין דעם פי־שער שטעדטעל פאלדען. האמסון האט געפרואווט צו שילדערען אמעריקע אין דעם ערשטען טייל פון ראמאן, אבער די קריטיק זאגט זיך איינשטימיג פאר, אז ער האט דאס נישט באוויזען, ער קאן שוין פשוט נישט מעהר דאס היינטיגע אמעריי־קע, און דאס בריהערדיגע האט ער פאר־געסען. עס זענען דאך שוין צענדליגער יאהרען, זינט האמסון איז צוריקגעקומען פון אמעריקע. האמסון האט פיינט אמע־ריקע, און אמאל האט ער געגעבען א שטארקען אויסדרוק פון דער דאזיגער שנאה אין זיינע ווערק. איצט אבער איז דאס א שנאה אן שום לויידענשאפט, עס איז בלויז א אפקלאנג פון אן אמאליגער שנאה. עס איבערצייגט נישט מעהר, עס האט נישט מעהר דעם אמאליגען חומה, עס האט נישט די אמאליגע בייסקייט.

אין צווייטען טייל פון ראמאן ווערט דערצעהלט, וויי אזוי אויגוסט ווערט אין זיין שטעדטעל ווידער געגעזען, און ווערט ווידער פול מיט בויערישע און שעפערי־שע פעענער. ער פיהרט דאס גאנצע קליי־נע שטעדטעל זיינס ביי דער נאז, בויט, קעמפט און ארבייט ווידער. אבער־בוי־פישעריי הערען אויף צו זיין ליב אמאליגע גוטע פרנסות און אויגוסט אינדוסטריאלי־זירט זיין שטעדטעל, ווערט מיטגעריסען מיט דעם שטראם פון דער צייט. ער בויט הייזער און פארקויפט זיי ווידער, בויט פאבריקען, אבער קיין גרויס נחת האט ער נישט דערפון. עס קומען שווערע צייטען און רעוואלטען פון דער באפעלקערונג, וואס ליידט הונגער. ער באהוהיגט דע־אויפגערעגטע, אבער עס בלייבט שוין אויף שטענדיג. א שלעכטע שטימונג. ער גרינדעט אפילו א באנק, אבער די באנק מוז אונטערגעהן. ער שטעהט ווידער פאר נארנישט. ער באגעהט אפילו א מארד־טאט און אנטלויפט צום סוף. און אט איצט האט ער פלוצלונג מזל. נישט צו־ליעב זיין איינענער טיכטיגקייט, נאר צו־ליעב א צופאל: עס געווינט זיינס א לאר־טעריי־געטעל נאנצע צוואנציג טויזענט מארק, זיין פריינט וויל איהם איצט נאך אויפהאלטען פון זיין נסיעה אין דער אוכ־באשטינטקייט אריין, ער פאהרט איהם נאך, אבער אויגוסט איז דערווייל אומגע־קומען אויף דעם וואסער.

פון דעם ראמאן ווייעט א שרעקליכע האפנונגסלאזיגקייט, א שלעכטע שטימונג, קיין זאך פיהרט נישט צו עפעס א ציעל — אלץ איז נאר אומזין און אונטערגאנג. און דערצו די שלאף געווארענע קינסטלע־רישע מיטלען. איז וואס־זשע — פרעגען די קריטיקער — וואס זאלען איצט טאן די מענשען? אויפהעבען זיך? אט דאס איז דאך דער לאגישער שלוס פון האמ־סונ'ס נייעם ראמאן. זאל דאס זיין אויך דער שלוס־געדאנק פון האמסונ'ס נאנצער גראנדיעזער ליטעראַרישער טעטיגקייט? אט מיט דעם דארף עס זיך פארענדיגען? איז שוין בעסער דאס נייע ווערק צו באר־טראכטען. ווי א נישט־געלונגען ווערק, איידער ווי דאס שוואנען־ליד פון דעם גרויסען עפיקער, אפשר טאקע דעם גרעס־טען פון דער היינטיגער צייט.

די טרייסט ליגט אין טאט

פון אב. גאלדבערג.

אוסישקין איז געקומען צו אונז אין דער ריכטיגער צייט. ניט נאר איז זיין מיסיע נויטיג, וויכטיג, דער באפעהל פון דער שעה; נאר אויך זיין באזוך אליין, גלאט זיין זיין־דא מיט אונז איז פאר אונז א גרויסער געווינס.

עס איז איצט אן ערנסטע צייט אין ציוניזם. א שווערער מאמענט, א זון איז אונטערגעגאנגען, א גלויבען האט זיך גע־נומען אויסלעשען. באלד פופצעהן יאהר צייט זייט מיר האבען אונזער גרול פאר־קניפט מיט ענגלאנד. פופצען יאהר... דען אונזער ציהען זיך צו ענגלאנד איז געקומען פאר דער באלפור דעקלעראציע, זי איז דאך ניט געווען קיין אנהויב, נאר א קאנטראקטליכער אפשלוס פון א פרי־הערדיגער פארשטענדיגונג. מיר האבען אנגעהויבען פריהער. כמעט גלייך מיט דער אויסברוך פון קריעג האבען ציוניס־טישע פיהרער געווענדעט זייערע אויגען צו ענגלאנד און געהאפט אז פון איהר וועט קומען די גוטע בשורה, די נחמה. עס איז געווען אין איינקלאנג מיט אן אלטער טרא־דיציע. דאס ענגלישע פאלק האט פון יאהרען ארויסגעוויזען סימפאטיען פאר אונזער האפענונג, פאר אונזער אידעאל פון שיבת ציון; דאס ענגלישע פאלק, וואס איז דערצייגט אויף אונזער תנ"ך, אויף זיין אנהאלטענדער סימפאטיע האבען מיר געהאט שטארקע אנווייזונג.

שוין קראמוועל האט זיך אינטערע־סירט אין אונזער גלויבען, אז ווען עס איז וועט קומען א טאג ווען משיח וועט זיך אנטפלעקען און אויסלייזען דאס אידישע פאלק פון גלות און עס צוריקברייגגען צום אידישען לאנד, צו דעם לאנד פון די אבות. קראמוועל האט אויף דער בקשה פון מנשה בן ישראל אפילו געעפענט די טוירען פון ענגלאנד פאר די קינדער פון פאלק ישראל, כדי דערמיט צו דערגעהענטערען דעם טאג פון דער גאולה. מיט דעם ארגומענט פון שיבת ציון האט דער אידישער מקובל ווייך געמאכט דאס הארץ פון דעם קעניג, ווי עס איז פארשריבען אויף די בלעטער פון אונזער געשיכטע.

קראמוועל איז געווען דער ערשטער אבער ניט דער לעצטער. שטענדיג האט מען ביי ענגלישע שטאטסלייט געפונען א וואהרעמען אפקלאנג פאר אונזער אידעאל. עס האט זיך אויסגעשטעלט אז די ציוניסטישע פיהרער האבען קיין טעות ניט געמאכט. עס האט זיך באוויזען די מאג־יעסטעטישע פיגור, באלפור, א צווייטער כרש. און עס האבען זיך צוקלונגען חוי א פריהליינגס לויעד די הארציגע טריים־טענדע ווערטער פון דעם גרויסען פאליטי־קער לאיד דזשארדזש.

עס איז געשלאסען געווארען און עפענטליכער בונד. ענגלאנד און יהודה. אידען און ענגלענדער. מיר דארפען בויען דאס לאנד, און זיי, די מעכטיגע ברי־דער, די ענגלענדער, דארפען אונז העלי־פען. זיי דארפען פארשנעלערען דעם בנין הארץ.

מיר האבען געלויבט. זענען מיר דאך מאמינים, בני מאמינים. מיר גלויבען אין דער גוטסקייט פון דער מענשליכער זעעלע, פון דעם מענשליכען הארץ, כאטש אונזער טרויעריגע גלות דערפאהרונג האט אונז אנדערש געדארפט לערנען.

מיר האבען אין ענגלאנד געגלויבט און אויף איהר פארשפרעכען געבויט. אבער נאך איידער מיר האבען די הענט צופירט, האט זיך אנגעהויבען דער פאראבט, ווען ניט פון ענגלאנד, אז פון ענגלענדער. מיר זענען געבליבען ביי אונזער גלויבן, אז האבען אפילו אויף דעם שוועל פון הארץ ניט געלאזט איבערטרעטען קיין ביי־טער געפיהל אדער חשד אויף אונזער בעל־ברית, ענגלאנד. פארקעהרט, מיר זענען געווארען הייסע מליצי־ יושר פאר ענג־לאנד'ס ניט־שעהנע מעשים אין ארץ ישראל. אונזער נאנצען טאלאנט האבען מיר אויסגענוצט כדי ענגלאנד צו פארטרי־דיגען.

לסוף איז אבער די שווערע אנטוי־שונג געקומען. באלפור'ס פלאץ האט פארנומען פאספיעלד, וואס האט דעם לעצ־טען יאהר בחברותא מיט דעם קאלאניאל אפיס און מיט דעם געזינדעל פון דער פאר־לעסטיגער אדמיניסטראציע, ניט אויפגע־הערט צו קאנספעירירען געגען אונזער האפענונג. א גאנץ יאהר צייט מיט דעם שענדליכען פינאל: דאס פאספעלד־"ווייסער פאפיער". די אויפגעהויבענע האק אויף דעם קאפ פון אונזער אידעאל, דער פארגיפטעטער קינזשאל צום הארץ פון אונזער האפענונג. עס האט זיך אנ־געהויבען די סדרה פראטעסטען, אבער מיר האבען זיך די גאנצע צייט געגוויטיגט אין א דערמיטיגונג און טרייסט. בלויז ווער־טער וואלטען דא ניט געהאלפען. עס איז נייטיג געווען עפעס מעהר ווי א ווארט, א צייטען פון הימעל אדער א סימבאל.

איז געקומען אוסישקין צו אונז צו גאסט. ער איז א סימבאל, ער איז א לע־בעדיגע דערמוטיגונג.

שוין באלד א האלב יאהרהונדערט ווי ער האט אנגעהויבען זיין פרוכטבארע טע־טיגקייט פאר דעם רעיון פון שיבת ציון און ער טראגט נאך מיט זיך א הייליג פייער פאר דעם גרויסען אידעאל.

ער איז געווען ציוניסט נאך איידער דאס וואָרט "ציוניסט" איז באשאפען גע־ווארען. ער איז געווען חובב ציון און איז געשטאנען ביים וויגעלע פון יענער באוועג־גונג. און די פופציג יאהר האט אונזער אידעאל דורכגעמאכט אלערליי שווערע צייטען, אבער דאס האט אויף איין מינוט אוסישקין ניט אפגעשוואכט. ער איז גע־בליבען שטעהן אויף זיין פאסטען פעסט ו. נארנים. עס זענען געווען פאגראמען, גירושים, רדיפות; די ביטערע צארישע צייטען, מען האט גע'הרג'עט און געשלאָ־גען און פארבאבען אפילו צו וויינען אז קרעכצען. עס איז געווען א פארברעכען צו זיין א ציוניסט, צו זאמלען געלט פאר ציוניזם.

אוסישקין האט פונדעסטוועגען זיין ארבייט פאר אונזער אידעאל אנגעפירט. ער האט קיינמאל ניט פארצווייפעלט און אויף א מינוט ניט אן ספק געווען, אז מיר וועלען ארויס פון דעם קאמף דער זיעגער.

אין ארץ ישראל האט דאמאלסט גע־הערשט א יולדער טיראן, אבדיל האמיד, וואס זיין קאפארע איז געווען עזיגיג. א קרים בלויז מיט זיין שופר־נאז האט גע־מיינט א זיכערער־טויט פאר דעם. מענשען וועמען ער האט געוואלט אפראמען פון וועג. עס האט אויסגעזעהן ווי א משוגעת צו וועלען בויען א לאנד אונטער זיין הער־שאפט. אזוי ווי בויען אויף דעם פייער־שפייענדען וועוואוים, אדער אויף די כווא־ליעס פון א צורייטען ים. עס איז נאר צו באוואונדערען דעם מוט, און אויב איהר ווילט, אויך די הייליגע תמימות פון יענע מענשען, וואס האבען יענע באוועג־גונגען אנגעהויבען. זיי האבען געבויט אין שטורם, האבען זיך פארפאנצערט מיט גלויבען און האפענונג אויף בעסערע צייטען און געבויט אונטער די שווערסטע אומ־שטענדען.

אוסישקין איז געווען צווישען די בויער. איינער פון די ערשטע, פון די עשרה ראשונים. די תמימות האט זיך ארויסגעוויזען פאר פרוכטבאר. מיט תמימות נעמט מען איין וועלטען. אויסיש־קינ'ס לאזונג איז געווען שטענדיג: מיר מוזען יעדע מינוט אראבייטען, בויען, זון אדער רעגען. נאר ניט פארנאכלעסיגען אונזער חוב. דאס איז די חויפט זאך, ניט וואס יענער דער ריכטער שנור אויף זיין לע־בענס־וועג, וואס איז געווען דער ציוניזם. און וואס זעהען מיר? פון חבת ציון איז געווארען ציוניזם. פון סתם אידישער אסיפה — דער ציוניסטישער קאנגרעס, אן אמת'ער פארלאמענט. פון א קליינער, באשיידענער באוועגונג, וואס האט זיך געפארעהט מיט "שנדר", מיט א פאר קאפי־קעס אין א קערה פאר ישוב ארץ ישראל, איז עס געווארען א מעכטיגע נאציאנאלע באוועגונג מיט פאנדען אין די בענק.

אוסישקין איז געווען אין דער צייט אין חבת ציון, וואס דאס איז געווען אין דער רוסקע געגעבען פארשפרעכען. ער איז געווען א פארברעכער צו ווייסען פאפיר", פון דער אידישער אגענטור פאר פארלאמענט, פון דער ביי־מיטווא, דרעהען זיך אויך בייטאג, דרעהען זיך דערער און פארשטעלען דאס אידישע לעבען פון פאנדען, אומעטום פון דער רוסקע פון אונטערגעהן, אומעטום פון דער אידישער אינטאנ־ציע, דרעהען זיך לעמפלעך, אויך בייטאג, דרעהען זיך דערער און פארשטעלען דאס אידישע לעבען.

און דאס אידיש לעבען, דער פונקט אזוי ווי דער ווע־טער פונקט אזוי ווי דער ווע־כמארגע, דער ביטערער נא־ווייסען פאפיר", פון דער פארלאמענט, פון די ביי־ווייטשעפעל, פון די "פאב־מיט דער רעגיערונג, פון דער פרנסה דערצו איז געשלאגען, ניטבא, א חורבן.

איז אט, אין דעם חוי־פוילענס באוויזען אין לאנד־פון ליכט און וואהרהייט, פון פרייד און ענגוס; זלמ־געקומען, און באלד נאך אי־גאדיק און אלא לילית.

זלמן רייזען: די ווע־פערזענלעך ניט געקענט, האב־טרעפען א איד, א בטלן, א גרייבלער אין די שווארצע אי־טאפען האבען אנגעשלאסען אן זיין גאנצען אינטאנ־אן מיט לעבענס־לוסטיגקייט.

זלמן רייזען איז אלא ל־די גאט־געבענשטע קינסטלער "עזאזל" טעאטער אין וואר־עפעס אזוינס, וואס קאנדען, אויף דער אידישער ביהנע נוילי גאדיק איז דער אידישער קאנדעראנסיע און אלא לילית האט ניט צו זיך קיין פארבל־אינטערעסאנטע פון אידיש לערער, אידישע קענער לע־אזוי אנדערש ווי מיר זיינע געווארען צו זעהן און הערען אנדערע ערפאלגרייכע קינסטלע־זלמן רייזען איז ממש אין די קינסטלער פון "עזאזל" און בפרט אין אט דער קינס־פאר, וועלכע זיינען געווען "דיי־פון דעם טעאטער.

איז עס גענאנגען א סדרה פאר וואכען פון אונטערהאלטונ־קעטען, פארטראגען, קאנצערטע־מיט אט דער לעבע "טראפיק־איז געווען חי — געלעבט!

ווי דאס אידישע אינטערעסיגענגס דאן האט ניט אזוי פיעל הנא־ווי אין די פארגאנגענע צוויי ו־

דער צוועק פון זלמן רייזע אהערצו איז געווען אויפצוקלאר־הינגען עולם וועגען דעם אידיש־שאפטליכען אינסטיטוט און זאמ־פאר דער אינסטיטוציע.

האט זיך לכתחילה דער העברי־מיטשער געהאלטען אין דער־עטשער פון דעם ענין: "אי־

20 Miles from Niagara Falls
EL
OX
פאר רוג און באקוועמ־
פייער־פרוף האטעל . .
בעסטע באדיענונג . .
פעסטעצייטיגע פריי־
3 מינוט פונ'ם נייע
קיין קנ־
נוט פאר מאטארסטען
פייער־פרוף גאראדוש.
טרעפיק צו און פון
קונגערל, אונטער מענ־
קלערענס א. מיינע
NEAR DELAWARE
ALO
PS AND BOOKLET

טער וואלטען דא ניט געהאלפען. עס איז נייטיג געווען עפעס מעהר ווי א ווארט, א צייטען פון הימעל אדער א סימבאל.

איז געקומען אוסישקין צו אונז צו גאסט. ער איז א סימבאל, ער איז א לע־בעדיגע דערמוטיגונג.

עס איז געשלאסען געווארען און יעפענטליכער בונד. ענגלאנד און יהודה. אידען און ענגלענדער. מיר דארפען בויען דאס לאנד, און זיי, די מעכטיגע ברי־דער, די ענגלענדער, דארפען אונז העלי־פען. זיי דארפען פארשנעלערען דעם בנין הארץ.

מיר האבען געלויבט. זענען מיר דאך מאמינים, בני מאמינים. מיר גלויבען אין דער גוטסקייט פון דער מענשליכער זעעלע, פון דעם מענשליכען הארץ, כאטש אונזער טרויעריגע גלות דערפאהרונג האט אונז אנדערש געדארפט לערנען.

מיר האבען אין ענגלאנד געגלויבט און אויף איהר פארשפרעכען געבויט. אבער נאך איידער מיר האבען די הענט צופירט, האט זיך אנגעהויבען דער פאראבט, ווען ניט פון ענגלאנד, אז פון ענגלענדער. מיר זענען געבליבען ביי אונזער גלויבן, אז האבען אפילו אויף דעם שוועל פון הארץ ניט געלאזט איבערטרעטען קיין ביי־טער געפיהל אדער חשד אויף אונזער בעל־ברית, ענגלאנד. פארקעהרט, מיר זענען געווארען הייסע מליצי־ יושר פאר ענג־לאנד'ס ניט־שעהנע מעשים אין ארץ ישראל. אונזער גאנצען טאלאנט האבען מיר אויסגענוצט כדי ענגלאנד צו פארטרי־דיגען.

לסוף איז אבער די שווערע אנטוי־שונג געקומען. באלפור'ס פלאץ האט פארנומען פאספיעלד, וואס האט דעם לעצ־טען יאהר בחברותא מיט דעם קאלאניאל אפיס און מיט דעם געזינדעל פון דער פאר־לעסטיגער אדמיניסטראציע, ניט אויפגע־הערט צו קאנספעירירען געגען אונזער האפענונג. א גאנץ יאהר צייט מיט דעם שענדליכען פינאל: דאס פאספעלד־"ווייסער פאפיער". די אויפגעהויבענע האק אויף דעם קאפ פון אונזער אידעאל, דער פארגיפטעטער קינזשאל צום הארץ פון אונזער האפענונג. עס האט זיך אנ־געהויבען די סדרה פראטעסטען, אבער מיר האבען זיך די גאנצע צייט געגוויטיגט אין א דערמוטיגונג און טרייסט. בלויז ווער־טער וואלטען דא ניט געהאלפען. עס איז נייטיג געווען עפעס מעהר ווי א ווארט, א צייטען פון הימעל אדער א סימבאל.

איז געקומען אוסישקין צו אונז צו גאסט. ער איז א סימבאל, ער איז א לע־בעדיגע דערמוטיגונג.

שוין באלד א האלב יאהרהונדערט ווי ער האט אנגעהויבען זיין פרוכטבארע טע־טיגקייט פאר דעם רעיון פון שיבת ציון און ער טראגט נאך מיט זיך א הייליג פייער פאר דעם גרויסען אידעאל.

ער איז געווען ציוניסט נאך איידער דאס